

Till: Landsbygds-och
infrastrukturdepartementet

Yttrande avseende En robust skogspolitik för ett aktivt skogsbruk (SOU 2025:93)

Bakgrund

Linnéuniversitetet har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad remiss från Landsbygds-och infrastrukturdepartementet. Universitetet vill framföra följande:

Sammanfattning

Linnéuniversitetet tillstyrker i huvudsak rapporten, men lämnar ett antal kommentarer, medskick och förslag på kompletteringar.

Linnéuniversitetet (LNU) anser att det är en mycket gedigen genomlysning av svensk skogspolitik och skogsbruk samt möjliga vägar framöver. LNU ser särskilt positivt på förslagen att öka insatserna inom skogshushållning och skogens klimatnytta. Däremot saknas i utredningen om hur skoglig grundutbildning ska bedrivas för att möta svenska skogsbrukets kompetensförsörjning och hur detta bör finansieras. LNU hade önskat att även dessa aspekter utretts, då de utgör en knäckfråga för skogsbruket framöver. Universitetet har förståelse för att detta är en komplex fråga som behöver hanteras separat.

Generella kommentarer

- I kapitel 7, som behandlar ökad rådgivning och Skogsstyrelsens kunskapslyft, föreslås att insatserna förstärks framöver. LNU har bedrivit utbildning för privata skogsägare i över 20 år (cirka 6 000 skogsägare har gått kursen Hållbart familjeskogsbruk). LNU erbjuder även uppdragsutbildningar för tjänstemän. Universitetet anser att resurser för dessa insatser bör allokeras till aktörer som redan är etablerade och opartiska inom området.
- LNU ser mycket positivt på förslaget om ”*ett nytt kraftfullt forskningsprogram för skogsskötsel*”. Det finns ett stort behov av ökad kunskap om trädslagsval, ståndortsanpassning och olika skogsskötselmetoder för att möta klimatförändringarna och för att tillgodose skogsägares och samhällets behov av olika nyttor från skogen.
- LNU ser positivt på en ökad tillväxt i skogsbruket, eftersom detta går hand i hand med ökad klimatnytta. Detta kommer dock att kräva betydande insatser från skogsbruket, och många av de tillväxthöjande åtgärderna tar tid

att ge effekt. Dessutom skiljer sig åtgärder och tillväxteffekter avsevärt mellan södra och norra Sverige. På kort sikt kan man även nyttja mer av det som redan finns i skogen och som i dag inte tas tillvara i någon större utsträckning, exempelvis GROT (grenar och toppar).

- I förslaget att se över nuvarande regelverk för användning av främmande trädarter, där mindre restriktiva tillämpningar övervägs, anser LNU att det även behövs mer forskning om dessa arter och deras varianter. Detta för att framöver vid praktisk användning ha bättre kunskap om arternas effekter på produktion och miljövärden.
- Ansvarsfördelningen när det gäller fågelskydd, fridlysta arter m.m. mellan staten och privata skogsägare är viktig att belysa, eftersom skogsägare i dag har ett mycket stort ansvar.
- Ändringar föreslås i rapporten avseende ädellövsskog, och LNU bedömer att lösningsförslag 5.5.3 är väl genomtänkt och bra.
- Förslagen till förändringar av regler kring gödsling i SOU 2025:93 står i kontrast till Skogsstyrelsens nuvarande regeringsuppdrag ”Åtgärder för ökad skogsgödsling – system, arealer, styrmedel och konsekvenser (Rapport 2025/07)”. Hur ska detta hanteras? LNU ser dock förslaget i SOU 2025:93 som intressant, då det kan öppna upp nya möjligheter att öka tillväxten och klimatnyttan på ett hållbart sätt.
- På sidan 660 står det att det saknas empiriskdata på läckageeffekter efter ungskogsgödsling enligt BAG. Dock finns denna uppsats: Hedwall P.-O., Grip H., Linder S., Lövdahl L., Nilsson U., Bergh J. (2013). Effects of clear-cutting and slash removal on soil water chemistry and forest-floor vegetation in a nutrient optimised Norway spruce stand. *Silva Fennica* vol. 47 no. 2 article id 933. <https://doi.org/10.14214/sf.933>

Specifika medskick

Nytt forskningsprogram, s. 745–755

Forskning om hur skogsbruk kan optimeras samtidigt som ett säkerställt skydd av forn- och övriga kulturhistoriska lämningar upprätthålls bör också prioriteras. Detta skulle kunna främja utformning, implementering och tillämpning av de föreslagna förhållningssätten till kulturmiljöer vid brukande av skog där sådana miljöer berörs. Vidare skulle forskning på området, tillsammans med tillvaratagande av beprövad erfarenhet enligt kapitel 10 Inför ett evidensbaserat beslutsfattande, ge ett bättre underlag för beslut om kulturmiljöer och bidra till att säkerställa kvalitet och rättssäkerhet i de beslut som föreslås tas fram.

Eftersom man behöver göra åtgärder som motverkar klimatförändring på korta tidsperspektivet, så borde man satsa på effekter som ger tillväxthöjningar på kort sikt, där gödsling är en sådan åtgärd. Man diskuterar olika nivåer på hur mycket som kan gödslas årligen och Skogsstyrelsen föreslår 50000 ha per år som tak medan utredningen pekar på en högre potential. Om man vill binda in mer kol de närmaste 20 åren, så vore det bäst teoretiskt att gödsla 1 miljoner ha (50000 ha x 20 år) på en gång. I praktiken kanske man skulle kunna säga +100000 ha årligen de första 10 åren.

7 Ökad rådgivning 7.1 Rådgivningsverksamhet och kunskapskampanj, s. 537–551

Förslaget kan upplevas som positivt, särskilt om Skogsstyrelsen får ett samlat ansvar även för forn- och övriga kulturhistoriska lämningar. Detta skulle kunna underlätta för privata skogsägare att hantera lämningar vid åtgärder i sin skog, och Skogsstyrelsen skulle framstå som en mer naturlig kontaktmyndighet än berörd länsstyrelse. En samlad ärendehantering hos en part skulle sannolikt upplevas som enklare för skogsägare. LNU saknar dock en tydligare beskrivning av kulturmiljöfrågorna i rapporten. Universitetets bedömning är att detta kommer att kräva att kompetens inom området tillförs Skogsstyrelsen i högre grad än i dag, för att säkerställa skyddet av lämningar, tillgänglighet för skogsägare samt kvalitet i rådgivning och myndighetsutövning.

5.2 Miljöhänsyn vid skogliga åtgärder

Ska alla kulturmiljöer i skogen bevaras? s. 465

Även om kulturmiljölagen ger ett starkare juridiskt skydd för fornlämningar än vad skogsvårdslagen ger för övriga kulturhistoriska lämningar (dessa ska värnas utan att pågående markanvändning avsevärt försvåras), tycks uppfattningen vara att inga lämningar får påverkas av skogsbruk. Det saknas dessutom en utvecklad strategi för hur stor andel av kulturmiljöerna som behöver bevaras och på vilket sätt. Med ”kulturlämningar” avses här både fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar, vilket behöver tydliggöras.

5.2.3 Lösningförslag Förslag: – Regeringen ger Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen i uppdrag att i samråd med länsstyrelserna, utforma en strategi och styrmedel för att bevara, använda och utveckla de mest skyddsvärda kulturhistoriska lämningarna, s.466

En utredning om alla enskilda lämningars status blir omfattande och kommer att kräva åtskilligt med kompetent personal för att kunna göras med säkerhet vilket kommer att medföra kostnader. Uppdaterade och tillgängliga register kommer att medföra ytterligare kostnader. Det finns risk för osäkerhet hos skogsägare, entreprenörer och andra berörda om vad som gäller enskilda lämningar. Förslaget väcker frågan hur nyupptäckta lämningar avses hanteras.

Kulturmiljöarbetet i skogen behöver omprövas, s. 466–467

Ett ”bevarandeinstrument” blir ytterligare ett nytt begrepp och en ytterligare aspekt att implementera och som ska tas upp i och förankras hos alla steg i kedjan och hos alla parter. Om beslut ska tas om en lämning kan tas bort för att den inte är värdefull är frågan vem som tar beslutet? Lämningar kan dels vara svåra att ens upptäcka, svåra att med säkerhet identifiera till rätt lämningstyp. Det finns ofta osäkerhet att med säkerhet göra en datering för flertalet lämningar utan att en utredning görs. Om lämningar ska ta bort infinner sig frågan om utredningen avser att dessa ska utredas och var kostnaden för dessa arkeologiska utredningar hamnar. Att göra Skogsstyrelsen till tillsynsmyndighet väcker frågan hur ansvaret ska föras över från Länsstyrelserna. Vad kommer Riksantikvarieämbetets roll att vara och hur ska kompetensens säkerställas hos Skogsstyrelsen.

Förslaget om att ompröva kulturmiljöarbetet i skogen syftar bland annat till att väva ihop skogspolitiken med kulturpolitikens mål om att bevara, använda och utveckla kulturmiljöerna vilket bör ge positiva konsekvenser för dessa. Det är en lovvärd ansats men det bör understrykas att det är viktigt att en sådan omdaning genomförs med hög kompetens och tydlighet i roller och ansvar och att kompetens hos myndighet och aktörer säkerställs.

5.2.4 Konsekvenser finansiella konsekvenser för staten s. 468 Bedömningen är att förslaget för kulturmiljöer underskattar omfattningen och kostnaderna för att säkerställa rättssäkra bedömningar och en korrekt tillämpning.

Konsekvenser för företag och enskilda Förslaget om att ompröva arbetet med kulturmiljöer i skogen syftar till att skapa tydlighet för skogsbruket vilken hänsyn som krävs till vilka kulturmiljöer. s. 469

Om inte de enskilda lämningarna utreds noggrant för en tydlig klassning enligt förslaget – och denna information görs tillgänglig och enkelt kommunicerbar – finns risk för osäkerhet kring vad som gäller för enskilda lämningar. Det kan leda till misstag vid klassning och väcker frågor om hur nyupptäckta eller tidigare oregistrerade lämningar ska hanteras. Utan en tydlig process ökar risken för skador eller förstörande av lämningar, vilket i sin tur hotar kulturarvet och dess upplevelse- och kunskapsvärden.

3.3.4 Teknologi och innovation fortsätter utveckla skogsbruket, s. 388

Här kan även i sammanhanget tas upp hänsyn till kulturmiljöer som utmaning vid drivning och, för att utveckla förarlösa maskiner.

2.1.4 Forskning för framtidens skogsskötsel ” skogens bidrag till klimat, natur- och sociala värden ”

Forskning bör även omfatta framtidens skogsskötsel i skogar där kulturmiljöer förekommer, för att utveckla bruksmetoder som minimerar skador på kulturmiljöer. Detta är särskilt viktigt eftersom skador enligt uppföljningen av hänsyn till kulturmiljöer fortfarande är höga. Inventeringar 2021–2023 visar att en fjärdedel av kulturlämningarna har skador, och knappt hälften av dessa skador är mer än ringa (SKS 2025: Kulturmiljöhänsynens utveckling sedan 1993 – Underlag till 2024 års skogspolitiska utredning).

2.2 Bruka och bevara, s.100

I meningen som nämner ”miljövärden och sociala värden” bör även begreppet ”kulturmiljövärden” läggas till. Detta för att tydliggöra och stärka alla aspekter av skyddet för kulturmiljöer. Även om kulturvärden ofta anses ingå i både sociala och miljövärden, gör ett uttryckligt tillägg av ”kulturmiljövärden” dessa mer synliga och betonar kulturmiljöernas betydelse.

Sidan 677 i del 2 så pratar man om aska förädlad med bioslam, vilket är ett bra sätt att förädla askan med bland annat kväve och fosfor. Aska har högt pH och reagerar med ammonium och ger kväveförluster. Man skulle kunna tänka sig att när man sprider aska så har man en separat behållare i baljan med ett kvävegödselmedel. Man kan också använda salpeter som består av bara nitrat som kvävekälla. Nitrat reagerar inte med aska och ger ingen/ringa kväveavgång.

På sidan 1006 och framåt så står det om åtgärder som Naturvårdsverket föreslår som klimateffektiva, vilket utredaren inte håller med om. LNU håller med utredaren om detta och pekar även på vikten av att använda mer av det som finns i skogen som GROT etc, att använda sidoströmmar i den skogsindustriella produktionskedjan mer optimalt, minska skogsskadorna, recirkulering (+bättre återväxt, skogsskötsel och ökad tillväxt). Knäckfrågan för att bli fossilfria i Sverige är transportsektorns beroende av fossila bränslen.

I ärendet har rektor Peter Aronsson beslutat. Yttrandet har utarbetats av professor Johan Bergh, docent och prefekt Erika Olofsson samt universitetsadjunkt Martin Karlsson vid institutionen för skog och träteknik, Linnéuniversitetet.